

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन

Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेशद्वारा नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र ली-बर्डसँगको प्राविधिक सहकार्यमा जारी

वर्ष-४, अङ्क-१६ (१५० औं शृङ्खला) अवधि: कार्तिक २१-२७ सम्म मिति: कार्तिक २१, २०८२

गत हप्ता (कार्तिक १४-२०, २०८२) को मौसमी सारांश:

साप्ताहिक कुल वर्षा: प्रदेशभर साताको सुरुमा साधारणतया बदलीदेखि पुर्णतया बदली रही साताको मध्यमा आंशिकदेखि साधारणतया बदली तथा साताको अन्त्यमा मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली रहेको। हिमाली/उच्च पहाडी तथा पहाडी भू-भागमा साताको सुरुमा केही स्थानमा भारी वर्षा/हिमपात भई धेरै स्थानमा हल्कादेखि मध्यम वर्षा भएको। साताको मध्यमा प्रदेशका केही स्थान र तराई भू-भागमा साताको अन्त्यमा एक-दुई स्थानमा हल्कादेखि मध्यम वर्षा भएको। गोरखा जिल्लाको लाप्राक केन्द्रमा सबैभन्दा बढी वर्षा (९५.२ मिलिमिटर) भएको।

साप्ताहिक तापक्रम: मनाङ जिल्लाको हुम्डे केन्द्रमा सबैभन्दा कम तापक्रम (-७.५ डिग्री सेल्सियस) र तनहुँ जिल्लाको खैरेनीटार केन्द्रमा सबैभन्दा बढी तापक्रम (३१.५ डिग्री सेल्सियस) मापन भएको। अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम हल्का घटेको। पहाडी भू-भागमा साताभर खोंच तथा नदी तटीय क्षेत्र र तराई भू-भागमा बिहानी पख हल्का हुस्सु/कुहिरो लागेको।

आगामी हप्ता (कार्तिक २१-२७, २०८२) को मौसमी परिदृश्य:

साताको सुरु: शुक्रबार, शनिबार साताको मध्य: आइतबार, सोमबार र मंगलबार साताको अन्तिम: बुधबार र बिहीबार

मौसमी अवस्थाको सारांश: हिमाली/उच्च पहाडी भू-भागमा साताको सुरु र मध्यमा आंशिकदेखि साधारणतया बदली, साताको अन्त्यमा मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली रहने सम्भावना रहेको। पहाडी तथा तराई भू-भागमा साताभर मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली रहने सम्भावना रहेको। हिमाली/उच्च पहाडी भू-भागमा साताको सुरु र मध्यमा एक-दुई स्थानमा हल्कादेखि मध्यम वर्षा/हिमपातको सम्भावना रहेको। पहाडी भू-भागमा साताभर खोंच तथा नदी तटीय क्षेत्र र तराई भू-भागमा बिहानी पख हल्का हुस्सु/कुहिरो लाग्ने सम्भावना रहेको। अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम उल्लेखनीय परिवर्तन हुने सम्भावना नरहेको।

भौगोलिक क्षेत्र	प्रतिनिधित्व गर्ने क्षेत्र	वर्षा/हिमपात	अधिकतम तापक्रम	न्यूनतम तापक्रम	बदली हुने सम्भावित अवस्था	महत्वपूर्ण मौसम (मेघगर्जन, असिना, कुहिरो)	कैफियत (मौसम प्रणाली)
हिमाल/उच्च पहाड	मनाङ, मुस्ताङ, म्याग्दी (अन्नपूर्ण, धौलागिरी र रघुगंगा गा.पा. को उत्तरी भेग), लमजुङ (दुधपोखरी, दोर्दी, मर्स्याङ्दी, क्वहोलासोथार गा.पा.का उत्तरी भेग), गोरखा (बारपाक सुलिकोट, चुमनुव्री, धार्चे, अजिरकोट गा.पा.का उत्तरी भेग), बागलुङ (ढोरपाटन न.पा., निसीखोला, ताराखोला, तमानखोला गा.पा. का उत्तरी भेग)	हल्कादेखि मध्यम वर्षा/हिमपात	उल्लेखनीय परिवर्तन नहुने	उल्लेखनीय परिवर्तन नहुने	साताको सुरु तथा मध्यमा आंशिकदेखि साधारणतया बदली रहि साताको अन्त्यमा मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली		साताको सुरु तथा मध्यमा एक-दुई स्थानमा हल्कादेखि मध्यम वर्षा/हिमपातको सम्भावना रहेको

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन

Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

					रहने सम्भावना रहेको		
पहाड	गोरखा, लमजुङ, म्याग्दी, बागलुङ, पर्वत, कास्की, स्याङ्जा र तनहुँ		उल्लेखनीय परिवर्तन नहुने	उल्लेखनीय परिवर्तन नहुने	साताभर मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली रहने सम्भावना रहेको	पहाडी खोंच तथा नदी तटीय क्षेत्रमा बिहानीपख हल्का हुस्सु/कुहिरो लाग्ने सम्भावना रहेको	
तराई	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व), तनहुँ र स्याङ्जाको दक्षिणी क्षेत्र/कालीगण्डकी आसपास		उल्लेखनीय परिवर्तन नहुने	उल्लेखनीय परिवर्तन नहुने	साताभर मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली रहने सम्भावना रहेको	बिहानीपख हल्का हुस्सु/कुहिरो लाग्ने सम्भावना रहेको	

कृषि सारांश:

- धान तथा कोदो भित्र्याउनु अगाडि मौसमको जानकारी लिनुहोस्।
- गहुँ तथा आलु लगाउने पूर्व तयारी स्वरूप सिफारिस भएका उन्नत जातको गुणस्तरीय बीउ विश्वसनीय श्रोतबाट प्रबन्ध गर्नुहोस्।
- सुन्तलाजात फलफूल टिप्ने समय सुरु भएकाले बोटको सुरक्षामा ध्यान दिई फललाई सुरक्षित तवरले टिप्नुहोस्।
- पछौटे जातका काउली तथा बन्दाको नर्सरी राख्ने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।
- घुम्टी प्रणालीमा पालिएका उच्च हिमाली क्षेत्रबाट बैसी झरेका चौरीमा खोरेत, भ्यागुते र चरचरे तथा भेंडा, बाखा र च्याङ्ग्रामा पि.पि.आर विरुद्धको खोप लगाउनुहोस्।

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

कृषि सल्लाह:

बाली:

- धान तथा कोदो भित्र्याउनु अगाडि मौसमको जानकारी लिनुहोस्।
- थ्रेसर प्रयोग गरेर धान झारेपछिको बालीको अवशेषलाई माटोमा मिलाएर कुँहिन दिनाले माटोमा जैविक कार्वन तथा उर्वराशक्तिमा वृद्धि हुन्छ।
- घरकै धानबाट बीउ राख्ने गर्नु हुन्छ भने धानबालीमा भएका सामा झार लगायतका अन्य झारपात र बेजातहरूलाई हटाउनुहोस्। कालो पोके लागेको खेतबाट धानको बीउ नराख्नुहोस्।

चित्र नं.१: धान बालीमा कालो पोके लागेको लक्षण

- गहुँ लगाउने पूर्व तयारी स्वरूप सिफारिस भएका उन्नत जातका गुणस्तरीय बीउ विश्वसनीय श्रोतबाट प्रबन्ध गर्नुहोस्। अघिल्लो वर्षमा खडा बाली अवस्थामा आफ्नो खेतबारीमा लगाएको गहुँमा कालो पोके, सिन्दुरे जस्ता रोग देखिएको भए उक्त फसललाई बीउको रूपमा प्रयोग नगर्नुहोस्।
- गहुँ बालीमा कालोपोके रोगको प्रकोप हुने क्षेत्रहरूमा गहुँ छर्नु पूर्व बीउलाई कार्बोक्सिन ३७.५% र थिराम ३७.५% डिएस (भाइटाभेक्स) मिश्रित विषादी २ ग्राम प्रति किलो बीउका दरले उपचार गरेर मात्र छर्ने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।
- मध्य पहाड तथा उच्च पहाडमा गहुँ छर्ने समय भएकोले उक्त क्षेत्रका लागि सिफारिस जातहरू डाँफे, भेरीगंगा, पासाङल्हामु, धौलागिरी, स्वर्गद्वारी, खुमल शक्ति, डब्लु के. १२०४ आदि र ९०० मिटर भन्दा तलको भू-भाग, नदीको छेउछाउ र टार क्षेत्रमा आदित्य, बाणगंगा, विजय, तिलोत्तमा, बोलोग २०२०, गौतम, च्याखुरा, जिङ्ग गहुँ १ आदि जातको गुणस्तरीय बीउ प्रति रोपनी ६ केजी दरले प्रबन्ध गर्नुहोस्। गहुँबाली लगाउँदा प्रति कठ्ठा डि.ए.पी र पोटास मल क्रमशः ३.६२ केजी र २.७८ केजी सुरुमा नै हाल्नुहोस्।
- गहुँमा सुक्ष्म खाद्यतत्वहरूको कमिको कारणले बालामा दाना नलाग्ने देखिएको हुँदा युरिया, डीएपी र पोटासका अलावा बोरोन र सल्फरको पनि सन्तुलित प्रयोग गर्नुहोस्।
- पहाडको लागि खजुरा मुसुरो २, शीतल, सगुन, महेश्वर, भारती जातका उन्नत बीउको व्यवस्था गर्नुहोस्। मुसुरोलाई छरेर लगाउँदा प्रति रोपनी ३-४ के.जी लाग्ने तर लाइनमा लगाउँदा १.५-२ के.जीले पुग्ने भएकोले लाईनदेखि लाईनको दुरी ३० सेमी कायम गरी लाइनमा लगातार बीउ छर्नुहोस्।

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

- तोरी लगाउने समय भएकोले ७०० मिटर भन्दा तलका तराई, भित्री तराई तथा उपत्यका क्षेत्रहरूमा विकास, प्रगति र उन्नति जातको तोरी तथा ७०० मिटर भन्दा माथिको भू-भागमा लुम्ले १ जातको तोरीको उन्नत बीउको व्यवस्था गरी ३००-३५० ग्राम प्रति रोपनीको दरले प्रयोग गर्नुहोस्। तोरीलाई आवश्यक मलखादको व्यवस्थापन गर्दा ३०० केजी (१२ डोको) प्राङ्गारिक मल, ५ केजी युरिया, ४.३ केजी डिएपी र १.७ केजी म्यूरेट अफ पोटास प्रति रोपनीका दरले प्रयोग गर्नुहोस्। तोरीमा तेलको मात्रा बढाउन सल्फर तत्वको आवश्यकता पर्ने हुनाले जग्गा तयारीको बेलामा प्रति रोपनी १ केजीका दरले सल्फर मलको प्रयोग गर्नुहोस्।
- तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडमा आलु लगाउने समय सुरु भएकोले सिफारिस जातको प्रति रोपनी ७५-१०० केजी बीउ आलुको व्यवस्था मिलाउनुहोस्। जग्गा तयारीको बेला ११ केजी डिएपी, २.२ केजी युरिया, ५ केजी एमओपी र २५-३० डोका (१००० केजी) राम्रोसँग पाकेको गोबर मल प्रयोग गर्नुहोस्। बीउ आलु रोप्दा राम्ररी टुसाएको बीउ साइज (२५-५०ग्राम) को आलु ६० सेमी × २५ सेमीको दुरीमा रोप्नुहोस्।
- यदि बीउ आलु ठुला भई काटेर लगाउनु परेमा बीउ आलुलाई ठाडो पारी काटेर (२-३ आँखला पर्ने गरी) दुसी नाशक विषादीको झोलमा डुबाएर २-३ दिन छाँयामा सुकाएर खाटो बसिसकेपछि रोप्नुहोस्। यदि बीउ उत्पादनको लागि आलु लगाउनु छ भने काटेको बीउ प्रयोग नगर्नुहोस्।
- मध्य मौसमी काउली, बन्दा तथा ब्रोकाउलीका तयारी वेर्ना ६० सेमी × ४५ सेमीको दुरीमा रोप्नुहोस्।
- पछौटे जातका काउली (डोल्पा स्नोबल, स्नो मिस्टिक, स्नो ग्रेस), बन्दा (ग्रीन कोरोनेट) ब्रोकाउली (ग्रीन स्प्राउटिड, सेन्टाउरो, साकुरा) को नर्सरी राख्ने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।
- लसुन रोप्ने उपयुक्त समय सुरु भएकाले स्थानीय हावापानीमा राम्रो उत्पादन पाईएको जात छनोट गरी बीउको रूपमा प्रयोग गर्नुहोस्। लसुन रोपिसकेपछि छापो राख्नुहोस्।
- प्याजको नर्सरी राख्ने समय सुरु भएकाले रेड क्रियोल, नाशिक ५३, खुमल प्याज-१, खुमल प्याज-२ तथा अन्य सूचीकृत जातको नर्सरी राख्ने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।
- गोलभेंडा, भण्टा, खुर्सानी जस्ता फल तरकारी बालीमा बढी खाद्यतत्व आवश्यक पर्ने हुनाले फल टिपेको हरेक १५-२० दिनको फरकमा युरिया मल १० ग्राम प्रति बोटका दरले टपड्रेस गर्नुहोस् र सुक्ष्म खाद्यतत्वयुक्त झोल ३ मिलि लिटर प्रति लिटर पानीमा घोलेर छर्कनुहोस्।

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

- केही स्थानमा गोलभेंडामा ब्याक्टेरियल ओईले रोग (Bacterial Wilt) को संक्रमण देखिएकोले यसको व्यवस्थापनका लागि तपसिल वमोजिमका उपायहरू अवलम्बन गर्नुहोस्:
- खेतबारीको नियमित अवलोकन गर्नुहोस्,
- यदि १-२ वटा बिरुवामा मात्र रोग देखिएको छ र रोगको प्रकोप फैलिएको छैन भने ती रोगी बिरुवा हटाएर नष्ट गर्नुहोस्,
- यदि रोग फैलिने क्रममा छ भने स्ट्रेप्टोमाईसिन र टेट्रासाईक्लिन सल्फेट (Streptomycin+ Tetracycline Sulphate) १० लिटर पानीमा १ मिलिलिटर को दरले मिसाएर पुरै बोट भिजे गरी १/१ हप्ताको अन्तरमा ३ पटक छर्कनुहोस्।
- गोलभेंडामा टुटा कीराको अनुगमनका लागि ओटा-टी ट्रापमा टि.एल.एम.ल्यू र सावुन पानीमा ५ थोपा तेलको प्रयोग गर्नुहोस्। कीराको समस्या देखिएमा कीराले नोक्सान पुऱ्याएका पात, मुना तथा फलहरू सङ्कलन गरी नष्ट गर्नुहोस्। प्रकोप बढी देखिएमा क्लोरान्ट्रानिलिप्रोल (१८.५% एससी) १ मिलिलिटर वा स्पिनोस्याड (४५% एससी) १ मिलिलिटर प्रति ३ लिटर पानीका दरले मिसाई बोट भिजे गरी १२-१५ दिनको फरकमा २-३ पटकसम्म एक विषादी पछि अर्को विषादी पालैपालो छर्कनुहोस्।
- खुर्सानी बालीको फेद तथा जरा कुहिने रोग नियन्त्रणका लागि कार्बेन्डाजिम+म्यान्कोजेब युक्त विषादी २ ग्राम प्रति लिटर पानीको दरले घोल बनाएर प्रति ४ बोटमा १ लिटर पर्ने गरी बिरुवाको फेदको भाग समेत भिजे गरी ड्रेन्चिङ गर्नुहोस् र १०/१० दिनको फरकमा ४/५ पटक दोहोर्‍याउनुहोस्।
- प्युठाने रातो, मिनो अर्लि जातको मूला ब्याड उठाई २५-३० सेमी दुरीमा लाइन बनाई रोप्नुहोस्।
- सुन्तलाजात फलफूल टिप्ने समय सुरु भएकाले बोटको सुरक्षामा ध्यान दिई फललाई सुरक्षित तवरले टिप्नुहोस्।
- सुन्तला/निबुवा/जुनारको फल झर्नुको कारण औँसा किरा हुनसक्ने भएकोले झरेका फललाई तुरुन्तै सङ्कलन गरी कालो प्लाष्टिक वा गाभेज प्लाष्टिक ब्यागमा हावा नछिर्ने गरी बन्द गरेर राख्नुहोस्।
- फलफूल बालीमा जरा तथा फेद कुहिने समस्या देखिएमा कुहिएका जरा काटेर हटाई ट्राइकोडर्मा भिरिडी वा स्यूडोमोनास फ्लोरसेन्स १० ग्राम प्रति लिटर पानीका दरले घोल बनाई ५-१० लिटर (बोटको उमेर अनुसार) जराको वरिपरि २ पटक राख्नुहोस्। बोटको फेदमा पानी जम्न नदिन फेद वरिपरि बेसिन (केही अग्लो गरी माटो उठाउने) बनाउनुहोस्।
- नियमित व्यवस्थापन नभएका स्याउको बोटमा बोक्रा पातलो भई खुइलिने, घाउ वा दाद जस्तो हुने लक्षण देखिएमा दुसीबाट लाग्ने Papery bark हुन सक्छ। रोग लागेको भाग काटेर संकलन गरी जलाउने गर्नुहोस्। रोग नियन्त्रणका लागि रोगग्रस्त भागमा जुटको बोराले रगडेर ठूला हाँगामा १०% को बोर्डोपेष्ट लगाउनुहोस्।
- केरामा लाग्ने घुन (Banana stem weevil) को समस्या भएका बोटको फेद वरिपरि केराको थामलाई ८-१० ईन्चको टुक्रा काटेर पासोको रुपमा राख्नुहोस्। यसरी राखेको पासोको दैनिक अवलोकन गरी जम्मा भएका कीराहरूलाई हातले टिपेर नष्ट गर्नुहोस्। रासायनिक विषादीको प्रयोग गर्नुपर्ने अवस्थामा कार्टाप हाईड्रोक्लोराईड (४% जीआर) २० ग्राम प्रति बोट फेदको वरिपरि माटोमा प्रयोग गर्नुहोस् वा कार्टाप हाईड्रोक्लोराईड (४% जीआर) २ ग्रामका

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

दरले कीरा लागेका बोटहरुको गुभोमा राख्नुहोस्।

- मौरी लगायतका अन्य लाभदायी कीराहरुको सक्रियता दिउँसो २ बजे पश्चात क्रमशः घट्दै जाने भएकाले बाली विरुवामा रासायनिक विषादी छर्ने पर्ने भएमा हावा नलागेको बेला दिउँसो २ बजे पछिको समयमा मात्र छर्नुहोस्।
- विषादी विष हो, औषधी होइन। त्यसैले प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम सुरक्षित पोशाक लगाएर मात्र विषादीको प्रयोग गर्नुहोस्। विषादीको प्रयोग गरी सकेपछि अनिवार्य रुपमा पर्खनुपर्ने समयावधिको पालना गर्नुहोस्। जीवनाशक विषादी खरिद गर्नुपूर्व विषादीको वट्टा/खोलमा उल्लेख गरिएको म्याद सकिने मिति तथा अन्य सूचना ध्यानपूर्वक अध्ययन गर्नुहोस्।
- प्रतिकूल मौसम तथा प्राकृतिक विपद्का कारण बालीनाली, मौरी, च्याउ तथा पशुपन्छी एवम् मत्स्य क्षेत्रमा हुनसक्ने आर्थिक क्षतिको सुरक्षाका लागि समयमै बिमा गर्नुहोस्।

पशुपन्छी तथा मत्स्यः

- तापक्रम घट्दो क्रममा भएकोले भर्खर जन्मिएका बाच्छाबाच्छी, पाठापाठीमा निमोनिया, छेरौटे जस्ता समस्याहरु देखिने हुँदा गोठ तथा खोरमा हावा आवतजावत हुने गरी त्रिपाल वा बोराहरु टाँगेर न्यानो बनाउने व्यवस्था गर्नुहोस्।
- जाडो मौसम सुरु भएसँगै ब्रोइलर र लेयर्स कुखुराहरुमा श्वासप्रश्वास सम्बन्धी रोगहरु र पेटमा पानी भरिने जस्ता समस्या देखिने हुँदा विशेष गरी रातको समयमा प्रशस्त मात्रामा हावा आवतजावत हुने गरी त्रिपाल, बोरा र ब्रुडर मेसीनहरुको प्रयोग गरेर खोरलाई न्यानो बनाउने व्यवस्था गर्नुहोस्।
- गाईभैसीले भाले खोजेको १२ देखि १८ घण्टाभित्र, बाख्रामा १२ देखि ३६ घण्टाभित्र र बंगुरमा स्ट्यान्डिङ हिट (standing heat) आएको बेलामा प्रजनन गराउनुहोस्।
- भदौदेखि मंसिर महिनासम्म विशेषगरी भैसीहरु ऋतुकालमा आउने र प्रायजसो भैसीमा मन्द ऋतुकाल हुने भएकाले ऋतुकालमा देखिने लक्षणहरु सुक्ष्मरुपमा अवलोकन गर्नहोस्।
- भेडाबाखा र कहिलेकाही बंगुरको पाठापाठी तुहिने तथा मृत पाठापाठी जन्मिने समस्या देखिएमा टोक्सोप्लाज्मोसिस रोगको लक्षण हुनसक्ने भएकोले तुहिएको वस्तु र सालनाल सावधानीपूर्वक खाडल खनी गाड्नुहोस् र नजिकको पशु सेवा शाखा वा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालयमा सम्पर्क गर्नुहोस्। साथै, यस रोग मानिसमा पनि सर्ने भएकोले सावधानी अपनाउनुहोस्।
- विशेष गरी गाईभैसीमा नाम्ले र भेडाबाख्रामा नाम्ले, माटे, हेमोड्स, फित्ते जुका जस्ता आन्तरिक परजीवीहरुको प्रकोप नियन्त्रणका लागि समय समयमा नजिकको पशु सेवा शाखा वा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रमा गोबर/जुतो जाँच गराई पशु चिकित्सकको सल्लाह अनुसार परजीवी विरुद्धको औषधी खुवाउनुहोस्। खोरभित्र र बाहिर सरसफाईमा विशेष ध्यान दिनुहोस्।
- भेडाबाखा लगायत अन्य पशुमा बाह्य परजीवीको संक्रमण अत्याधिक हुने भएकोले यदि बाह्य परजीवी जस्तै जुम्रा,

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन

Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

किर्ना, सुलसुले आदि देखिएमा साइपरमेथ्रिन (१०%एमएम) : २ मिलिलिटर प्रति लिटर वा ट्राइजोफस (४०% एमभी) ३ मिलिलिटर प्रति १० लिटर वा एमिटराज (१२.५% एमभी) २ मिलिलिटर प्रति लिटर पानीको दरले आवश्यक मात्रामा पशु चिकित्सक वा पशु स्वास्थ्य प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम झोल बनाई ३० देखि ६० सेकेण्डसम्म डिपिड (झोलमा डुबाउने) वा स्प्रे गर्नुहोस्। सो झोलको प्रयोग गर्दा निम्न सावधानी अपनाउनुहोस्।

- बिरामी, कमजोर, पाठापाठी र गर्भवतीलाई प्रयोग नगर्नुहोस् र पाठापाठीलाई दूध चुस्न नदिनुहोस्।
- सो झोल प्रयोग गर्ने बेलामा खाने पिउने कार्य नगर्नुहोस्। प्रयोग गर्ने व्यक्तिले आँखा, नाक र मुखमा पस्नबाट जोगिने उपायहरू अवलम्बन गर्नुहोस्। प्रयोग गरिएको पशुको मासु कम्तीमा ७ दिनसम्म खान को लागि प्रयोग नगर्नुहोस्।
- बाँकी रहेको झोललाई पानीको मुहानमा नमिसिने गरी उचित व्यवस्थापन गर्नुहोस्।

➤ रेविज एक प्राणघातक जुनोटिक रोग भएको र मानिसमा लाग्ने ९९ प्रतिशत रेविज रोग कुकुरको टोकाइबाट हुने गरेकोले सबै घरपालुवा कुकुर र बिरालोलाई रेविज विरुद्ध खोप लगाउनुहोस्। सामुदायिक तथा छाडा कुकुरहरूलाई समेत खोप लगाउन नजिकको पशु सेवा शाखा वा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालयमा आवश्यक समन्वय गर्नुहोस्।

➤ दुधालु गाईभैसीलाई थुनेलोको समस्याबाट बचाउन गोठ सफा राख्ने र दूध दुहेपछि १:९ को अनुपातमा ग्लिसेरिन र पोभिडोन आयोडिन मिसाई बनाएको झोलमा ३० सेकेण्डसम्म थुन चोपल्नुहोस् र कम्तीमा १५ मिनेटसम्म पशुलाई उभ्याइराख्न घाँसदाना दिने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।

➤ पशुपन्छीलाई खुवाउने दानालाई ओसिलोपनाबाट जोगाउन त्रिपाल वा प्लाष्टिकको प्रयोगगरी जमिनभन्दा माथि काठको फलेक ओछ्याएर भण्डारण गर्नुहोस्।

➤ पशुपन्छीमा महामारी रोगका विरुद्ध देहाय बमोजिमका खोप लगाउनुहोस्। पशु खरिद गरी ल्याउँदा समेत उल्लिखित खोपहरू लगाएको सुनिश्चित गर्नुहोस्।

पशुवस्तुको प्रजाति	लगाउनुपर्ने खोप
गाई, भैसी, याक, चोरी	खोरेत (FMD), भ्यागुते र चरचरे (H.S & B.Q), लम्पी स्कीन रोग (LSD)
भेडा र बाख्रा	पि.पि.आर. (PPR)
बंगुर	हैजा (C.S.F), खोरेत (FMD)
स्थानीय कुखुरा	रानीखेत (N.D), फावल पक्स (Fowl Pox)
कुकुर र बिरालो	रेविज (ARV), डि.एच.पि.पि.एल. (DHPPL)

➤ एन्टीबायोटिकले उपचार गरिरहेको पशुको दूध र मासु एन्टीबायोटिकको प्रकृति हेरी withdrawal period लाई ध्यानमा राखी दूध र मासु बिक्री वितरण गर्नुहोस्।

➤ हिउँदे घाँस जै, भेच र बर्सिमको बीउ छर्ने उपयुक्त समय भएकाले जमिनको राम्रो तयारी गरी स्वस्थ तथा उमार शक्ति राम्रो भएको बीउ छान्नुहोस्। बीउ छर्दा जै प्रति हेक्टर १००-१२० केजी, भेच प्रति हेक्टर ३५-४० केजी र बर्सिम प्रति हेक्टर २०-२५ केजीका दरले छर्नुहोस्।

➤ पराल थन्काउने समय भएकोले धानको पराललाई ढुसी नलाग्ने गरी सुरक्षित तरिकाले भण्डारण गर्नुहोस्।

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन

Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

- कार्तिक महिनामा पोखरीमा पानीको तापक्रम घट्ने भएको हुँदा २० डिग्री सेल्सियस भन्दा तल भएमा बोरिडको पानी थपेर पानीको गहिराई बढाउनुहोस्।
- चिसो मौसममा माछाको सक्रियता र दाना खाने दर कम हुने हुँदा दैनिक माछालाई दिने दानामा २५ देखि ३०% कम दाना दिनुहोस्।
- कमन कार्पको प्रजनन समय नजिकिदै गएको हुँदा माउ माछालाई २८-३२% प्रोटीन, २-३% प्रति केजी माछाको तौल बराबरको दाना खुवाउनुहोस्।
- रेन्बो ट्राउट जातको माउ माछाको लागि ०.८-१.२% प्रति केजी शारिरिक तौलको दर, ४०-४५% प्रोटीन र १०-१५% बोसो भएको माउ (ब्रुड फिड) को दाना प्रयोग गर्नुहोस्।
- रेन्बो ट्राउटको प्रजनन समय भएको हुँदा प्रजनन गराउँदा कम्तीमा २ वर्ष पुरानो परिपक्व भाले र २.५-३ वर्ष पुरानो पोथी छनोट गर्नुहोस्।
- रेन्बो ट्राउटको प्रजनन गराउँदा २ वटा परिपक्व भालेको शुक्रकिट (sperm) एक वटा पोथीको अण्डामा सुख्खा विधिबाट बाहिर निसेचन (external fertilization) गराउनुहोस्।
- भाले लागेको अण्डा १०-१२ डिग्री सेल्सियस पानीको तापक्रममा एट्किन (Atkin), मा २-३ लिटर प्रति मिनेटको पानीको प्रवाह दरमा ट्रेमा राखेर ईन्कुबेसन गर्नुहोस्।
- भाले लागेको ट्राउटको अण्डामा दुसी लाग्ने सम्भावना रहेको हुँदा अण्डालाई ३-५ मिलिग्राम मिथाइलिन ब्लु प्रति लिटर पानीमा मिसाएर एट्किनमा प्रयोग गर्नुहोस् र दुसी लागेको सेतो अण्डा नियमित रुपमा हटाउनुहोस्।

विशेषज्ञ समूह:

क्र.सं.	नाम थर	पद/कार्यक्षेत्र	कार्यालय
१.	बालकृष्ण अधिकारी	बागवानी विज्ञ	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, पोखरा
२.	शालिकराम अधिकारी	बाली रोग विज्ञ	प्रदेश कृषि प्रयोगशाला, पोखरा
३.	डा. शोभा शर्मा	वरिष्ठ पशु विकास अधिकृत	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, पोखरा
४.	गोविन्द पाण्डे	वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, पोखरा
५.	रमेश आचार्य	बाली विकास विज्ञ	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, लुम्ले
६.	डा. सपना लक्ष्मी घिमिरे	पशु विकास अधिकृत	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, पोखरा
७.	सन्तोष भट्टराई	मेटेरियोलोजिष्ट	पोखरा अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल हवाई मौसम केन्द्र, पोखरा
८.	सरोज अधिकारी	बागवानी विज्ञ	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन
९.	बीना पराजुली	कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, पोखरा
१०.	अनुपम उप्रेती	वरिष्ठ कार्यक्रम अधिकृत	ली-वर्ड, पोखरा

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन

Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)